

Wie schrijft die blijft!

Kinderen van de Heidehoek schrijven boeken

Door: Esther Poos

Een boodschap wordt in woorden gevat, zodat de lezer precies begrijpt wat de schrijver bedoelt en daarbij moeten allerlei regels, gebruiken en afspraken worden gerespecteerd. Logisch dat schrijfonderwijs een van de moeilijkste onderdelen is van het hele onderwijspakket van de school (Vanhoutte, 2009). Kinderen willen van nature communiceren. Schrijfvaardigheid ontwikkelt zich automatisch en voor een deel onbewust als kinderen in een rijke leeromgeving verkeren (Bok, 2003). In dit artikel worden mogelijkheden gegeven om een rijke, uitdagende leeromgeving te scheppen voor het schrijfonderwijs.

Brouwer (2010) onderzocht belemmerende factoren binnen de huidige taalmethodes voor het schrijfonderwijs. Deze punten zetten we om naar succesfactoren die bijdragen aan een impuls voor goed schrijfonderwijs: Voldoende tijd inruimen om te schrijven, zodat alle fases doorlopen kunnen worden.

- Fase één: oriëntatie op het onderwerp, kinderen moeten voldoende informatie hebben over het onderwerp van de tekst die zij gaan schrijven.

- Fase twee: het geven van een duidelijke schrijfp opdracht, zodat kinderen weten waar hun tekst aan moet voldoen en voor wie zij de tekst gaan schrijven.
- Fase drie: het schrijven van de tekst, waarbij tijdens het schrijven hulp wordt gegeven. Kinderen die moeite hebben met het schrijven van een tekst hebben vaak baat bij het vooraf verwoorden van wat zij willen schrijven.
- Fase vier: het bespreken en herschrijven van de tekst. Kinderen bespreken in groepjes de tekst aan de hand van vooraf vastgestelde criteria. Daarna bepaalt ieder kind zelf welke suggesties hij in zijn tekst mee wil nemen.
- Fase vijf: het verzorgen en publiceren van de tekst, door bijvoorbeeld een tekst voor te lezen, een gedicht op te hangen of een brief ook echt te versturen.

Schrijfp opdrachten inpassen binnen bijvoorbeeld een thema. Hierdoor kunnen kinderen zich gemakkelijker oriënteren en betere teksten schrijven.

Schrijflessen koppelen aan mondelinge taalvaardigheid. Wanneer kinderen eerst verwoorden wat zij op willen schrijven, helpt hen dat vaak bij het schrijven van een tekst.

Voldoende mogelijkheden bieden om samen te werken en interactie tijdens de schrijflessen. Hierdoor krijgt de schrijver directe feedback van zijn lezer en kan hij meer publieksgericht schrijven. Schrijfopdrachten functioneel maken en voor echt publiek zorgen.

Experimenteren met teksten

Sommige kinderen kunnen pas een goede tekst schrijven als zij de inhoud en de vorm van de tekst al min of meer vastgelegd hebben. Andere kinderen ontdekken pas wat zij te zeggen hebben als zij daadwerkelijk gaan schrijven. Lesprogramma's die rekening houden met deze verschillen, bieden meer leerwinst (Kieft, Rijlaarsdam, Galbraith & van den Bergh, 2007).

Kinderen moeten de kans krijgen om met beide vormen te experimenteren. De eerste vorm bestaat vaak uit het eerst uitwerken van ideeën voordat er daadwerkelijk geschreven gaat worden. Wanneer kinderen een dergelijke tekst schrijven moeten zij strategieën aangereikt krijgen om hun ideeën uit te werken. Bijvoorbeeld: Wat is het doel van de tekst? Voor wie schrijf ik de tekst? Op welke manier ga ik mijn tekst vormgeven? Op de besproken kenmerken wordt vervolgens feedback gegeven (van Gelderen, Oosterloo & Paus, 2010).

Wanneer kinderen een tekst moeten gaan schrijven waarbij zij strategieën in moeten zetten, is het belangrijk dat zij exact weten waarop zij hun aandacht gaan richten, wat er van hen verwacht wordt en waar zij hun eigen tekst op gaan beoordelen. Goed schrijfonderwijs reikt kinderen taal- en stijlmiddelen aan die hen helpen om het gestelde doel te bereiken. Feedback wordt gericht op de inzet van de aangereikte taal- en stijlmiddelen en op de persoonlijke leerdoelen van een kind, zoals bijvoorbeeld zinsconstructies of woordgebruik (van Gelderen, Oosterloo & Paus, 2010). Bij de tweede vorm wordt vaak gestart met schrijven. De kinderen brengen gaandeweg allerlei veranderingen aan. De tweede vorm kan meer geoefend worden bij het schrijven van vrije teksten. Bij een beoordeling van deze teksten gaat het altijd om de inhoud en gedachten van het kind en niet om een beoordeling van bijvoorbeeld taalgebruik of gebruikte strategieën (van Gelderen, Oosterloo & Paus, 2010).

H-boeken worden geschreven en gelezen

O.b.s. de Heidehoek (Vledderveen) is een school voor ErvaringsGericht Onderwijs. Eén van de dingen die zij centraal stellen, is het zoeken naar talenten. In de praktijk zie je dat kinderen keuzes kunnen maken, naast de verplichte lessen. Eén van die keuzes die zij kunnen maken, is het schrijven van een eigen boek. Dit heeft men vormgegeven in het project H-boeken (Heidehoek-boeken). Het is een inspirerend voorbeeld van schrijfonderwijs.

De bovenbouwleerlingen schrijven elke week een vrije tekst. Deze teksten worden gemaakt op de computer. Eerder werden de teksten in Word gemaakt en op de server opgeslagen. Het nadeel daarvan was dat alle teksten eerst moesten worden uitgeprint. Daarna werden ze nagekeken door de leerkracht, om vervolgens te worden verbeterd en opnieuw geprint te worden.

Via internet kan dit echter anders. Een van de toepassingen die de Heidehoek gebruikt is een wiki, aangemaakt bij "Wikispaces". Een wiki is een gratis website die nog reclamevrij gemaakt wordt voor het onderwijs. Kinderen kunnen hierop inloggen en hun eigen teksten, verhalen, gedichten of zelfs boeken schrijven. De Heidehoek heeft een wiki aangemaakt voor verschillende activiteiten die zij uitvoeren. Wanneer je gaat kijken bij de teksten, verhalen en gedichten of bij de boeken, op <http://obsdeheidehoekbovenbouw.wikispaces.com> zie je de namen van kinderen die iets op de wiki hebben geplaatst. Hier kun je kiezen van welk kind je het werk wilt bekijken. Op die manier krijg je een indruk van het werk van de kinderen.

Alle kinderen schrijven per week ongeveer een half uur. Er zijn ook kinderen die er op keuzemomenten voor kiezen om langer door te werken aan hun verhalen. Door het gebruik van een wiki, kunnen kinderen op elke plek waar een pc met internetverbinding is en op elk gewenst tijdstip verder werken aan hun verhaal. Ook ouders en

andere belangstellenden hebben de mogelijkheid om mee te lezen. Als de teksten klaar zijn, wordt er een echt boek van gemaakt. Deze boeken komen in de schoolbibliotheek te staan en worden door klasgenoten gelezen.

De voorbeelden in de schoolbibliotheek werken heel aantrekkelijk. Veel kinderen zijn al begonnen aan het schrijven van een boek. Eén ding is wel duidelijk: als kinderen boeken schrijven, dan ervaren zij hoe belangrijk spelling is. Alle schrijvers doen hun uiterste best om foutloos te schrijven. Sinds er boeken worden geschreven en uitgegeven letten de kinderen ook beter op hoofdletters en interpunctie.

Kinderen kunnen er ook voor kiezen om samen een boek te schrijven via wiki. Zij maken afspraken met elkaar over de inhoud van het boek en schrijven om de beurt verder aan het verhaal. De taken worden verdeeld, waarbij de schrijvers gebruik maken van elkaars sterke kanten. Zo zijn er bijvoorbeeld schrijvers die het tekenen uitbesteden, omdat een ander dit mooier kan.

Al doende krijgen de kinderen steeds meer ideeën om hun boeken verder uit te werken. Zo zijn er plannen om verhalen te bundelen en zo een gezamenlijk boek uit te geven. Beroepsschrijvers worden uitgenodigd voor een workshop in de klas. Oudere kinderen werken samen met kinderen uit de midden- en onderbouw. Er worden boeken zomaar ergens neergelegd, bijvoorbeeld op een bankje in de buurt van de school. Bij het boek zit een uitleg. Op deze manier komt het boek op verschillende plekken en kunnen lezers hun bevindingen mailen.

Kortom: De betrokkenheid van de kinderen van de Heidehoek om te schrijven en te lezen is enorm. Want wat is er nou leuker dan gelezen worden?

Het langste woord!

Esmee Sommers (groep 8 van basisschool de Bonckert, Boxmeer) bedacht het volgende:

ELASTIEK

*Dat is het langste woord,
want dat kun je helemaal uitrekken.....*

Esther Poos Onderwijskundige

Literatuurlijst:

Bok, A. (2003). Innovatie tussen pressie en prikkel. Heeswijk-Dinther: Uitgeverij Esstede.

Brouwer, T. (2010) Schrijfonderwijs. Van ondergeschoven kindje tot oogappel van het taalonderwijs? Tijdschrift taal. Voor opleiders en onderwijsadviseurs, 1(2), 21-28.

van Gelderen, A., Oosterloo, A., & Paus, H. (2010). Waarheen, waarlangs, tot waar? Schrijven

in de basisschool. Tijdschrift taal. Voor opleiders en onderwijsadviseurs, 1(2), 6-11.

Kieft, M., Rijlaarsdam, G., Galbraith, D., & van den Bergh, H. (2007). The effects of adapting a writing course to students writing strategies. British Journal of Educational Psychology, 77, 565-578.

Vanhoutte, T. red. (2009). Functioneel schrijven. Leuven: CEGO Publishers.

<http://www.obsdeheidehoek.nl/index.php?section=38>